

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Єрмакова Сергія Сидоровича на дисертаційну роботу Юр'єва Станіслава Олеговича на тему «**Методика розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність. Участь військовослужбовців Збройних Сил України у конфліктах різного спрямування свідчить про необхідність підвищення вимог до професійної підготовленості майбутніх офіцерів. Дії військовослужбовців у своїй більшості відбуваються у екстремальних ситуаціях, що потребує від них наявності спеціальних рухових навичок. У свою чергу, рівень рухових навичок тісно пов'язаний з рівнем безпеки життєдіяльності як окремого військовослужбовця, так і підрозділу, а також з ефективністю рішення поставлених завдань. У зазначеному аспекті, важливого значення набуває фізична підготовленість військовослужбовця, яка є одним із основних компонентів професійної підготовки, важливим засобом формування фізичної готовності військовослужбовців до професійної діяльності.

Все це вимагає від військовослужбовців прояву психологічної стійкості, наявності належного рівня розвитку рухових і вольових якостей та військово-прикладних рухових навичок, а також достатніх резервів фізіологічних можливостей організму. Ефективній реалізації зазначених вимог сприяють заняття військово-прикладними видами спорту, серед яких значне місце посідає військове п'ятиборство. Заняття військовим п'ятиборством сприяють розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей та військово-прикладних навичок, вихованню морально-вольових якостей у курсантів – майбутніх офіцерів Протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України.

У цьому контексті, представлене автором дослідження з проблем розвитку рухових якостей та формування військово-прикладних рухових навичок курсантів є актуальним і своєчасним. Про актуальність дослідження також свідчить факт його виконання у відповідності до Зведеного плану наукової та науково-технічної діяльності у Збройних Силах України.

Отже, автором виокремлено актуальну проблему стосовно необхідності пошуку нових підходів щодо розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти із застосуванням спеціальних вправ військового п'ятиборства у процесі фізичного виховання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Зведеного плану наукової та науково-технічної діяльності у Збройних Силах України у 2017–2018 рр. на тему «Обґрунтування норм фізичного та психоемоційного навантаження військовослужбовців під час ведення бойових дій», шифр «Гармонія» (державний реєстраційний номер 0117U006287); планів науково-дослідної роботи кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба і теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані достатньою мірою та обґрунтовані даними відповідно до мети і завдань дослідження. Достовірність отриманих результатів дисертаційної роботи забезпечується адекватністю методів, мети

і завдань роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу, коректністю статистичної обробки даних. Робота містить достатню кількість цифрового і графічного матеріалу, який оформлений належним чином. Все це забезпечує наочне уявлення про отримані результати.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на високому рівні.

Зміст автореферату повністю відображає результати основного дослідження, представленого в дисертаційній роботі.

Мета роботи спрямована на розробку і теоретичне обґрунтування методики розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства та експериментальну перевірку її ефективності у процесі фізичного виховання..

Завдання дослідження конкретні та повністю відповідають поставленій меті.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- *вперше* теоретично обґрунтовано та розроблено методику розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства у процесі фізичного виховання майбутніх фахівців Протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України; визначено зміст навчання курсантів спеціальних вправ військового п'ятиборства (швидкісної та повільної стрільби, подолання смуги перешкод 500 м, метання гранат на точність і дальність, плавання з перешкодами на 50 м, кросу на 8 км); запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень курсантів на заняттях військовим п'ятиборством у процесі фізичного виховання;

- *удосконалено* процес розвитку рухових якостей та формування військово-прикладних навичок курсантів військових закладів вищої освіти засобами військово-спортивних багатоборств;

- *подальшого розвитку* набули питання мотивації, підвищення показників фізичного та психоемоційного стану курсантів військових закладів вищої освіти.

Практичне значення роботи полягає в розробці і впровадженні методики розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства та визначенні критеріїв оцінювання їх навчальних досягнень у процесі фізичного виховання.

Теоретичні положення та практичні доробки дослідження апробовано в освітньому процесі фізичного виховання курсантів Харківського національного університету Повітряних сил імені Івана Кожедуба (акт впровадження від 25 травня 2020 року), Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова (акт впровадження від 16 квітня 2020 року), Військової академії (м. Одеса) (акт впровадження від 25 травня 2020 року).

Основні теоретико-методичні положення і результати роботи можуть бути використані під час укладання навчальних програм, розробки навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка» для курсантів – майбутніх фахівців Протиповітряної оборони, у процесі організації спортивно-масової роботи у військових закладах вищої освіти. Запропонована методика може бути адаптована до освітнього процесу фізичного виховання курсантів різних військових спеціальностей, закладів вищої освіти інших силових структур.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження було презентовано та обговорено на конференціях і семінарах. Серед них найбільш значущими були Міжнародні науково-практичні конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку

фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України» (Київ, 2017, 2018, 2019)

Результати дослідження відображено в 15 публікаціях, серед яких: 3 статті у журналах, що входять до бази Web of Science Core Collection, 5 статей у наукових фахових виданнях України. Серед них 4 публікації виконано одноосібно.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (275 найменувань, з них іноземними мовами – 46) та додатків (на 111 сторінках). Загальний обсяг дисертації – 308 сторінок, з яких 162 сторінки основного тексту. У роботі містяться 33 таблиці та 17 рисунків

У вступі автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів та особистий внесок здобувача; визначено сферу апробації результатів дослідження; зазначено науковий доробок автора за темою дисертації.

У першому розділі «Теоретичні основи розвитку фізичних якостей та формування військово-прикладних навичок курсантів – майбутніх фахівців Протиповітряної оборони у процесі фізичного виховання» розкрито особливості функціонування системи фізичного виховання у військових закладів вищої освіти, наведено вимоги сучасної військово-професійної (бойової) діяльності до фізичної готовності майбутніх фахівців Протиповітряної оборони, охарактеризовано військово-прикладні види спорту як ефективні засоби розвитку рухових якостей та формування прикладних навичок курсантів, викладено науково-методичні основи занять військовим п'ятиборством та його місце у системі фізичного виховання курсантів.

Автором конкретизовано уявлення про структуру чинної системи фізичної підготовки у Збройних Силах України, особливості її функціонування у військових закладах вищої освіти. Аналіз сучасних досліджень за темою роботи дозволив автору рекомендувати військове п'ятиборство як ефективний засіб фізичної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти.

У другому розділі «Науково-теоретичне обґрунтування і практична розробка методики розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства» представлено методи та особливості організації дослідження та викладено інформацію про мотиваційне ставлення курсантів до необхідності впровадження військового п'ятиборства в освітній процес фізичного виховання. Також подано результати констатувального етапу педагогічного експерименту щодо впливу занять військовим п'ятиборством на рівень фізичної підготовленості, морфофункціональний стан, здоров'я та вольові якості курсантів у процесі навчання.

На особливу увагу заслуговує подана автором методика розвитку рухових якостей курсантів засобами військового п'ятиборства, що представлено у вигляді моделі. Модель містить цільовий, змістовий і оціночний компоненти та спрямована на забезпечення ефективності військово-професійної (бойової) діяльності курсантів під час виконання завдань за призначенням. Розробка і впровадження моделі свідчить про сучасний рівень планування педагогічного експерименту, що ставить дослідження на більш високий рівень у порівнянні з іншими.

Автором встановлено високу ефективність занять військовим п'ятиборством щодо підвищення рівня фізичної підготовленості курсантів, морфофункціонального стану та зміцнення здоров'я у процесі навчання. У курсантів-п'ятиборців на старших курсах встановлено достовірно кращі, ніж у курсантів, які займалися за традиційною системою фізичного виховання, показники життєвої ємності легень, життєвого індексу,

силового індексу, частоти серцевих скорочень, індексу Робінсона, рівня фізичного здоров'я.

На основі проведених досліджень автором обґрунтовано і розроблено методику розвитку рухових якостей у курсантів засобами військового п'ятиборства у процесі фізичного виховання.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства» представлено критерії оцінювання навчальних досягнень курсантів на заняттях військовим п'ятиборством у процесі фізичного виховання та подано результати формульованого етапу педагогічного експерименту.

Заслуговує на увагу ретельність виконання автором статистичних процедур обробки результатів експерименту, що представлена у таблицях як динаміка показників загальної та спеціальної фізичної підготовленості курсантів. Цей факт є свідченням належного обґрунтування отриманих результатів. А ретельний аналіз отриманих даних свідчить як про високий рівень підготовки самого автора, так і про його вміння вирішувати поставлені завдання.

У свою чергу це дає можливість стверджувати про ефективність авторської методики розвитку рухових якостей у курсантів засобами військового п'ятиборства порівняно із традиційною системою фізичного виховання.

Отже, представлена дисертаційна робота свідчить про те, що розробка та наукове обґрунтування методики розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання дають змогу:

- підвищити рівень їх показників фізичної підготовленості, здоров'я, психоемоційного стану і вольових якостей;
- удосконалити навчальний процес щодо належного формування психофізичної готовності майбутніх фахівців Протиповітряної оборони до військово-професійної (бойової) діяльності.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід зазначити певні дискусійні положення і недоліки:

1. У дисертаційній роботі і авторефераті бажано було б представити основні особливості розробленої автором методики, які б більш чітко підкреслили її сутність, а також відмінності від існуючої методики фізичного виховання у військових закладах вищої освіти України.

2. Під час проведення статистичних розрахунків і відображення отриманих результатів у табличних формах доцільно було б окрім рівня значущості навести значення t-критерію Стюдента.

3. Бажано було б ширше представити в роботі та авторефераті військово-прикладні рухові навички майбутніх офіцерів, які розвиваються у процесі занять військовим п'ятиборством.

4. На нашу думку, дослідження взаємозв'язку між результатами курсантів у військовому п'ятиборстві та показниками їх професійної діяльності значно підвищило б наукову цінність роботи.

5. На стор. 107 дисертаційної роботи та стор. 8 автореферату представлено результати дослідження впливу занять військовим п'ятиборством на рівень фізичного здоров'я курсантів. Однак, окрім констатації факту підвищення рівня здоров'я у курсантів у процесі занять військовим п'ятиборством, бажано розкрити причини, які лежать в основі підвищення рівня здоров'я курсантів.

6. У роботі дисертант часто вживає термін «покращання» тих чи інших показників, варто було б замінити його на «зростання» або «підвищення рівня».

Слід відзначити, що вказані зауваження не знижують наукової цінності та практичної значущості дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Юр'єва Станіслава Олеговича на тему «Методика розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання» є актуальним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну, теоретичну і практичну значущість. Все це в сукупності вирішує конкретні наукові завдання в галузі фізичного виховання військовослужбовців. Структура, зміст дисертації, отримані результати та наведені висновки відповідають вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент

професор кафедри теорії і методики
фізичного виховання Харківського
національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди,
доктор педагогічних наук, професор

С. С. Єрмаков

